

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Валентина Радкевич, д.пед.н., проф.

Інститут професійної освіти НАПН України
м. Київ, Україна

Державно-приватне партнерство (далі – ДПП) в країнах Західної Європи є ефективним механізмом залучення приватних інвестицій у професійну освіту завдяки дієвому правовому регулюванню та законодавчому забезпеченню такої співпраці в системі фахової підготовки працівників. Використання різних форм ДПП у професійній освіті дає змогу реалізувати конструктивну взаємодію між державними структурами та приватним бізнесом з урахуванням специфіки історичного, культурного й економічного контексту розвитку кожної країни, забезпечуючи оперативне реагування на суспільні й економічні потреби. Варто також зазначити, що правове регулювання ДПП у сфері професійної освіти в країнах Західної Європи характеризується своєю гнучкістю та адаптованістю до вимог ринку праці. Як правило, державні структури західноєвропейських країн беруть участь у стратегічному плануванні та розвитку системи професійної освіти, а також контролю якості освітніх послуг, тоді як приватні компанії, – забезпечують інноваційність освітніх програм, практикоорієнтованість їх змісту та можливість закріплення теоретичних знань студентів під час професійної діяльності. Акцент при цьому робиться на законодавчій підтримці механізмів моніторингу якості професійної освіти, що забезпечує відповідність освітніх програм сучасним професійним стандартам, а також вимогам організації дуальної форми навчання (учнівства). Належне нормативно-правове забезпечення дає змогу студентам успішно поєднувати роботу і навчання, оволодівати необхідними професійними навичками з урахуванням потреб роботодавців, тим самим розширюючи власні можливості для працевлаштування і кар'єрного зростання.

За даними Європейського центру розвитку професійної освіти і навчання (Netherlands: public-private partnerships will promote innovation in VET, 2018), моделі партнерства між державними установами та приватним сектором є ефективними для розробки й впровадження інноваційних технологічних розробок різного галузевого спрямування та підвищення

їх якості. Відповідні законодавчі ініціативи істотно сприяють реалізації проєктів ДПП у сфері професійної освіти, створюючи підґрунтя для економічного зростання та соціального прогресу країн Західної Європи. Наукові розвідки в галузі освітнього ДПП доводять, що ДПП у професійній освіті країн Західної Європи часто орієнтоване на створення й реалізацію довгострокових програм взаємовигідного співробітництва, забезпечує глибоку інтеграцію з ринком праці, підвищує адаптивність освітніх програм до техніко-технологічних змін у галузях економіки. Особлива увага при цьому приділяється взаємодії закладів освіти з малими та середніми підприємствами, які відіграють ключову роль в економіці країн Західної Європи. Законодавство європейських країн сприяє розширенню участі таких підприємств у освітніх ініціативах з метою забезпечення студентам умов для широких кар'єрних орієнтирів і, відповідно, актуальних навчальних курсів.

Важливо також відмітити наявність у країнах Західної Європи регуляторних структур, які забезпечують реалізацію механізмів прозорості та контролю за використанням державних коштів і ресурсів приватних партнерів в умовах ДПП. Це, в свою чергу, зумовлює високий рівень довіри між партнерами та мотивує залучення представників різних сторін до управління освітніми проєктами ДПП. Ініціативи, що ґрунтуються на довірчих засадах, зумовлюють необхідність суворого дотримання законодавства, визначення чітких прав та обов'язків кожної сторони партнерства, а також унормування фінансових аспектів ДПП і зобов'язань щодо якості освітніх послуг. При цьому, якість освітніх послуг визначається не лише вимогами до змісту освітнього контенту, але й до методів організації освітнього процесу, що зумовлює необхідність підвищення кваліфікації педагогічних працівників в закладах професійної освіти. Таким чином, можна стверджувати, що практичне законодавче забезпечення ДПП у сфері професійної освіти країн Західної Європи створює сприятливе нормативне поле для розвитку інноваційних освітніх програм, що відповідають сучасним вимогам ринку праці та запитам суспільства на якісну професійну підготовку майбутніх фахівців.

Наочним прикладом ефективного законодавчого забезпечення розвитку ДПП у сфері професійної освіти слугує Закон про професійне навчання (Berufsbildungsgesetz, 2005) Австрії, що регулює систему учнівської підготовки (Lehrlingsausbildung), яка є провідною формою професій-

ного навчання в цій країні, і передбачає тісну співпрацю між навчальними закладами і приватним сектором. Зазначена система учнівства забезпечує поєднання теоретичного навчання у професійних школах і практичної підготовки в приватних компаніях. Відповідно до австрійського законодавства управління професійною освітою частково делеговано регіональним органам влади, що дає змогу краще адаптувати освітні програми до місцевих умов і бізнес-потреб. Нормативними документами країни також визначені умови залучення коштів державного і приватного секторів для спільного фінансування освітніх ініціатив. При цьому, австрійський уряд надає податкові стимули для компаній, які беруть участь у ДПП у сфері професійної освіти. Йдеться, зокрема, про податкові пільги підприємствам і організаціям, які допомагають закладам професійної освіти покривати частину їхніх витрат на навчання та утримання учнів.

Для забезпечення високого рівня якості професійної освіти Австрія запровадила систему національних кваліфікацій, що включає стандарти оцінювання фахових компетентностей випускників закладів професійної освіти. Відповідно до Закону «Про визнання й оцінювання» (Anerkennungs- und Bewertungsgesetz, 2016), австрійські освітні стандарти гармонізуються з Європейською рамкою кваліфікацій, що розширює можливості визнання професійних кваліфікацій випускників закладів професійної освіти і зокрема тих, хто виїжджає на роботу за кордон, або працює в міжнародних організаціях.

У Німеччині реалізація ДПП у сфері професійної освіти регулюється Законом про професійну освіту (Berufsbildungsgesetz, 2005), включно з організацією дуальної системи навчання, що вважається основною формою ДПП у сфері професійної освіти і передбачає співпрацю державних закладів освіти та приватних компаній для забезпечення якісної фахової підготовки майбутніх працівників. Особливістю ДПП у сфері професійної освіти Німеччини є активна участь торгово-промислових палат у визначенні професійних стандартів та проведенні кваліфікаційних іспитів випускників закладів професійної освіти. Торгово-промислові палати також відіграють важливу роль у сертифікації майстрів та підприємств, які приймають студентів на дуальне навчання або стажування. Зазначимо, що фінансування професійної освіти в Німеччині є спільним завданням держави і приватних компаній. За даними Cedefop (Germany: VET law modernization, 2019) значна частина витрат на дуальну освіту в Німеччині

покривається саме підприємствами, що свідчить про високу заінтересованість бізнесу в якійсній підготовці майбутніх працівників.

Співпраця між державними установами та приватним сектором у сфері професійної освіти Франції регулюється Законом про свободу вибору професійного майбутнього (*Loi pour la liberté de choisir son avenir professionnel*, 2018). Цим законом встановлено зміцнення ролі регіональних рад у координації та управлінні ДПП у сфері професійної освіти, запроваджено систему контрактів на професійну підготовку, визначено механізми спільного фінансування державою і приватними компаніями розроблення та реалізації освітніх програм, а також стандартів оцінювання якості здобутих професійних кваліфікацій. Законодавство Франції також сприяє створенню фондів національного й регіонального рівнів для фінансування проєктів ДПП у сфері професійної освіти. Ці фонди формуються за рахунок внесків приватних компаній, що дає змогу залучати суттєві інвестиції в розвиток освітніх програм та інфраструктури професійної освіти. Про успішність ініціатив ДПП у французькій професійній освіті, особливо у формуванні навчальних курсів, що відповідають новітнім технологічним вимогам ринку праці, свідчить зростання кількості висококваліфікованих фахівців у ключових секторах економіки країни.

Основним законодавчим актом, що регулює професійну освіту в Нідерландах є Закон про освіту та професійну підготовку (*Wet Educatie en Beroepsonderwijs*, 1996). Цей закон встановлює правові рамки здійснення проєктів ДПП у сфері професійної освіти, зокрема, з урахуванням вимог змісту освітніх програм, кваліфікації педагогів, а також їхньої сертифікації. Важливим аспектом реалізації ДПП у сфері професійної освіти країни є впровадження дуальної форми підготовки фахівців. Управління професійною освітою Нідерландів здійснюється через спеціальні освітні центри, які функціонують на підставі угод між державними установами та приватними компаніями. Таке партнерство відіграє ключову роль у розробленні практико-орієнтованих освітніх програм та їх адаптації до потреб економіки, а також передбачає співпрацю з різними галузевими асоціаціями. Партнерська роль держави полягає у фінансуванні освітнього процесу, здійсненні контролю за якістю професійної освіти та дотриманні освітніх стандартів. Приватний сектор, у свою чергу, бере участь у розробленні змісту освітніх програм та навчальних курсів, забезпечує місця та організацію практичної

підготовки й стажування студентів, що сприяє підвищенню практичної спрямованості та актуалізації професійної освіти.

Успіх ДПП у сфері професійної освіти в Нідерландах значною мірою залежить від активної участі в ньому всіх партнерських сторін, зокрема, – уряду, освітніх установ, бізнесу. Це співробітництво забезпечує ефективне використання ресурсів, інноваційний підхід до організації навчання, зміцнення зв'язків між професійною освітою та промисловістю. Що стосується здобувачів освіти, то в умовах реалізації ДПП їм гарантується отримання затребуваних на ринку праці фахових навичок, що суттєво підвищить конкурентоспроможність майбутніх фахівців та шанси на успішне працевлаштування. Ще однією важливою законодавчою ініціативою ДПП у сфері професійної освіти Нідерландів є створення інноваційних платформ і кластерів, які об'єднують високотехнологічні компанії, дослідницькі інститути та університети для реалізації освітніх проєктів з впровадження інноваційних технологій в освітній процес та сферу виробництва. Такий підхід робить професійну освіту більш привабливою для молоді та актуальною в контексті сучасних техніко-технологічних змін світової економіки.

ДПП у сфері професійної освіти Бельгії регулюється рядом законодавчих і нормативних документів (Vocational education and training in Belgium, 2024), що визначають правові рамки використання приватних інвестицій в освітньому секторі, умови створення та функціонування освітніх установ, а також механізми контролю якості професійної освіти. У Бельгії компетенції з управління у сфері освіти делеговані громадам, – фламандській, французькій, німецькій, – які самостійно визначають вимоги до реалізації ДПП у сфері професійної освіти, що зумовлює істотні відмінності в цій сфері залежно від конкретного регіону країни. ДПП у Бельгії орієнтоване на сприяння створенню освітніх кластерів, метою яких є розвиток інновацій та підвищення якості освітніх послуг. Приватні інвестиції в рамках ДПП дають змогу модернізувати освітню інфраструктуру, оновити обладнання та технології для вдосконалення освітнього процесу. Бельгійське законодавство в контексті реалізації проєктів ДПП передбачає застосування жорстких механізмів контролю та оцінювання якості професійної освіти, що дає змогу гарантувати її відповідність національним професійним і освітнім стандартам, а також вимогам ринку праці. Уряд Бельгії також забезпечує приватним партнерам професійної освіти, що інвесту-

ють у розвиток освітніх програм, інфраструктуру, оновлення обладнання та підвищення кваліфікації викладачів, податкові пільги, субсидії або гранти. Фінансова підтримка з боку держави сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності професійної освіти Бельгії на міжнародному ринку праці й водночас гарантує відповідність освітніх програм сучасним вимогам і викликам.

Узагальнюючи підходи до законодавчого забезпечення державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти в країнах Західної Європи, можна зробити висновок, що нормативне врегулювання ДПП в системі професійної підготовки працівників західноєвропейських країн орієнтоване на створення правових механізмів, які сприяють конструктивній співпраці між державними інституціями і приватним сектором. Зазначені законодавчі ініціативи охоплюють широкий спектр партнерських відносин, – від фінансування та управління до контролю за якістю професійної підготовки виробничих кадрів. Визначальною особливістю законодавчого регулювання ДПП західноєвропейських держав є наявність детально прописаних умов для залучення приватних інвестицій у професійну освіту. Йдеться, зокрема, про забезпечення правових гарантій освітнім інвесторам, що надзвичайно важливо для підтримання стабільності та прогнозованості інвестиційного клімату. Гнучке, сучасне, практико орієнтоване законодавство країн Західної Європи відіграє важливу роль у формуванні сталого інноваційного середовища в системі професійної освіти, що підтримується державою та приватним сектором.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, законодавче забезпечення, країни Західної Європи, професійна освіта.

Література

- Anerkennungs- und Bewertungsgesetz. (2016). *Berufsanerkennung.at in Österreich*. <https://www.berufsanerkennung.at/de/berufsanerkennung/aner kennungs-und-bewertungsgesetz/>
- Berufsausbildungsgesetz. (1969). *Rechtsinformationssystem des Bundes*. <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10006276>

- Berufsbildungsgesetz. (2005). *Bundesministeriums der Justiz*. https://www.gesetze-im-internet.de/bbig_2005/BBiG.pdf
- Cedefop. (2018). *Netherlands: public-private partnerships will promote innovation in VET*. <https://www.cedefop.europa.eu/en/news/netherlands-public-private-partnerships-will-promote-innovation-vet>
- CEDEFOP. (2019). *Germany: VET law modernisation*. <https://www.cedefop.europa.eu/en/news/germany-vet-law-modernisation>
- Loi pour la liberté de choisir son avenir professionnel. (2018). Legifrance. <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000037367660?isSuggest=true>
- Vocational education and training in Belgium. (2024). Cedefop. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2801/860266>
- Wet Educatie en Beroepsonderwijs. (2023) Overheid. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0007625/2023-08-01>

ЕЛЕКТРОННА СИСТЕМА “SELFIE” ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Олександр Радкевич, д.пед.н., проф.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

З огляду на швидкі темпи технологічного прогресу зростає актуальність застосування електронних систем оцінювання професійної діяльності вчителів. Ці системи виконують ключову роль у підвищенні якості освіти, оскільки сприяють стандартизації та уніфікації процесів оцінювання на основі точних і об'єктивних критеріїв. Такі технології дають змогу отримати детальний аналіз професійної діяльності вчителів, що є важливим для їхнього подальшого професійного розвитку.

Електронні системи оцінювання професійної діяльності вчителів у країнах Європейського Союзу (далі – ЄС) розвиваються в контексті загального прагнення до підвищення якості освіти. Велика увага приділяється цифровізації професійної діяльності вчителів. З ініціативи Європейської Комісії було впроваджено електронну систему “SELFIE for TEACHERS”, що є важливою в контексті Плану дій з цифрової освіти на 2021–2027 роки (Digital Education Action Plan, 2020). Цей безкоштовний